

Més que aucells

Ophrys balearica

Per **Cati Artigues**
cartigues@gmail.com

Diverses, belles, fràgils, interessants, acolorides, rares, curioses, complexes... i algunes, encara amenaçades. Hi ha res més fascinant que una orquídia? Ara arriben els mesos per gaudir-ne de la majoria, però hem volgut dedicar aquest espai a una orquídia del gènere *Ophrys*, l'*Ophrys balearica*. És l'única orquídia endèmica de les Balears i la podeu trobar florida a partir de març si passejau per les nostres garrigues i clarianes de pinars.

xima, entra en joc l'atracció visual: la flor de l'orquídia es mostra irresistible als ulls de l'insecte, ja que la seva forma està dissenyada per imitar l'abdomen de l'insecte femella i convida un ofuscat mascle a copular amb ella. L'insecte, cegat d'amor, s'acobra amb la flor. La fragància, la suavitat de l'abdomen, el color, la forma, el tacte sedós de les vellositats de l'orquídia... l'engany resulta perfecte!. És el moment perquè els sacs pol·línics de l'orquídia s'alliberin, al més mínim contacte, per quedar enganxats a l'insecte, que tan aviat com es recuperi de l'encontre, cercarà

Quan n'observeu una, pensau per un moment que el que teniu al davant és el resultat de l'evolució conjunta d'insectes pol·linitzadors, fongs simbiòtics i les estratègies entabanadores que fa servir la planta perquè la pol·linitzin.

L'*Ophrys balearica*, a l'igual d'altres espècies del gènere *Ophrys*, com l'*Ophrys apifera* o l'*Ophrys tenthredinifera*, ha desenvolupat una sèrie d'estratègies seductores per atreure sexualment els pol·linitzadors (generalment himenòpters com abelles o vespes). L'atracció comença quan la flor de l'orquídia deixa anar una imitació perfecta de la fragància femenina (feromona) de l'insecte a enganar. Si l'atracció funciona i el mascle pol·linitzador s'apro-

Ophrys balearica

Ophrys tenthredinifera

Ophrys fusca

Ophrys apifera

una altra "falsa femella" que fecundar.

Cada orquídia té el seu propi insecte pol·linitzador i depèn quasi exclusivament d'ell per sobreviure. Són realment poques les orquídiades que arribaran a fecundar-se, però seran generoses amb la producció de llavors (entre 6.000 i 10.000), diminutes càpsules formades tan sols per unes poques cèl·lules. La germinació, però, no resulta senzilla, ja que necessita de la implicació d'un fong simbiòtic específic que procuri a la llavor una forta activitat metabòlica, suficient per germinar. Si la llavor no troba el medi apropiat per germinar, o les condicions d'humitat i temperatura no són favorables per al fong, la llavor pot tardar anys a obrir-se.

Recordau que les orquídiades s'observen, s'oloren, es fotografien, es pinten, se somien... però ni s'arrabassen ni es trepitgen! •

Notícies del món

Els coloms abandonen l'exèrcit

Per **Enric Culat**
eculat@balearsfaciencia.com

El Ministeri de Defensa ha derogat el Reial Decret de 1983 que regulava la tinença i la utilització dels coloms missatgers i que, a la pràctica, mantenia controlades totes les federacions columbòfiles d'Espanya.

Segons una disposició del Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) del mes de març, l'Exèrcit Espanyol cedeix a la legislació estrictament esportiva la tinença, el control i l'ús dels coloms missatgers. Aquesta disposició oficialitza, de fet, la "desmilitarització" d'aquestes aus.

D'ara en endavant, doncs, la regulació de tots els aspectes relacionats amb la pràctica amb coloms passa a ser competència esportiva, al mateix temps que els registres i autoritzacions per a la instal·lació de colomers deixen de ser competència del Ministeri de Defensa.

L'Estat Major Conjunt ha justificat la seva decisió amb l'advertència que, en l'actualitat, l'ús de coloms

missatgers com a mitjà de transmissió "ha deixat de tenir interès per a la defensa nacional".

Ja fa dos anys que es va tancar el colomer militar d'El Pardo, l'últim que quedava en territori espanyol, abandonant així, per complet, l'activitat columbòfila militar, tot i que l'exèrcit encara conservava la potestat sobre els coloms dels clubs civils. La disposició aprovada pel BOE suposa, a la pràctica, traspasar la regulació dels coloms missatgers a les federacions columbòfiles de les respectives comunitats autònomes. •

Identificació

Els pàrids

Per **Cristina Fiol**
barratxina@hotmail.com

Segurament pel fet de ser espècies principalment forestals i un tant nervioses, els pàrids poden presentar certa dificultat a l'hora d'identificar-los. Hi ha variacions geogràfiques en algunes espècies i els joves ens poden confondre, però, si sabem en què ens hem de fixar, els reconeixem fàcilment.

Luc Viatour / Wikipedia

Parus major

– Ferrerico - Com indica el seu nom científic, és el més gros del pàrids i pot ser el menys tímid dels nostres ferrerics. Més o menys de la mateixa mida que un gorrió, és característic el color negre del pili, que li arriba fins a l'ull, baixa pel costat del clatell envoltant la galta i torna a pujar cap a la gorga, i li deixa una galta blanca molt vistosa. També és molt evident la franja negra central que li davalla des de la gorga travessant el pit i abdomen, que són de color groc. Les ales i la coa són blavoses i el mantell, verdós. Alerta amb els jovenets, que a primera vista ens poden fer pensar que es tracta d'un ferrerico petit.

Cyanistes caeruleus – Ferrerico blau - És aproximadament de la mateixa mida que el ferrerico petit però amb un dibuix facial bastant peculiar que ens servirà per no confondre'l amb els altres ferrerics. Presenta un capell de color blau-cel i brides i llista ocular negres (a manera d'antifaç) que destaquen sobre el color de fons blanc del cap. La part superior de la nuca i costats del coll presenten una línia blau-negra que acaba d'emmarcar la cara. Les parts inferiors són grogues com el ferrerico però, a diferència d'aquest, només amb una lleugera línia longitudinal negra en el centre de l'abdomen. Les ales i la coa són també blaves i el mantell verdós.

Maximilian Dorsch / Wikipedia

Andreas Trepte / Wikipedia

Aegithalos caudatus

– senyoreta - No és estrictament un pàrid, sinó que forma una família apart, aegithalidae, emparentada amb aquests.

El primer que ens cridarà l'atenció d'aquesta espècie és la silueta. De cos petit i coa molt llarga, això, juntament amb el moviment ondulant del seu vol, li donen una forma peculiar. El plomatge pot variar bastant entre subespècies però, en general, veurem un ocell de color més clar que els anteriors a les parts inferiors i part del cap, i grisós per les parts superiors (mantell, ales i coa). Els adults presenten una llista supercil·liar negra que arriba fins al clatell amb la galta i auriculars clares. El veurem normalment en grups familiars.

Parus ater – Ferrerico petit - Semblant al ferrerico, aquesta espècie s'ha deixat veure comptades vegades a les Balears. Per començar, és de mida més petita i d'aspecte més compacte, fet que li dona l'aparença de cap-gros i coa-curt. El dibuix negre del cap ens podria fer-lo confondre a primer cop d'ull amb el ferrerico, però se n'aprecien dues diferències principals: una evident taca blanca al clatell i l'absència de franja central negra que li davalla cap a l'abdomen. A més, la coloració general és més discreta, amb el mantell i les ales més grises i parts inferiors marronoses. Si tenim sort i el podem observar bé, li veurem una doble franja alar blanca, única en la seva família.

Aviceta / Wikipedia